

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ
«ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ»



**ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ**

Ιωάννης Λασκαρίδης

Κατά το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος του 1975, «η ραδιοφωνία και η τηλεόραση τελούν υπό την άμεση εποπτεία του Κράτους, σκοπούν δε στην αντικειμενική και με ίσους όρους, μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, ως και προϊόντων του λόγου και της τέχνης· πρέπει πάντως να εξασφαλίζεται η ποιοτική στάθμη των εκπομπών που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή τους και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας».

Ενόψει του ότι με αυτή την συνταγματική διάταξη είχε επιβληθεί η ποιοτική στάθμη των εκπομπών και η πολυφωνία, ανέκυψε ανάγκη θεσμοθετήσεως διοικητικού οργάνου προς έλεγχο της τηρήσεως αυτής της συνταγματικής επιταγής. Έτσι, με το Νόμο 1866/1989, ιδρύθηκε ανεξάρτητο όργανο, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως, και μετά ταύτα, με το Ν. 2328/1995, θεσμοθετήθηκε η δικαιοδοσία του Ε. Σ. Ρ. προς επιβολή διοικητικών κυρώσεων στους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς της χώρας. Πάντως, οι αποφάσεις αυτές του Ε. Σ. Ρ. υποβάλλονταν στον Υπουργό Τύπου και Μ. Μ. Ε. προς έλεγχο της νομιμότητάς των και της περαιτέρω προωθήσεως.

Επακολούθησε ο Κανονισμός 2/1991 του Ε. Σ. Ρ. περί ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων και κατά το άρθρο 9 αυτού, «η προαγγελία και η παρουσίαση οποιασδήποτε μη ειδικοεργαφικής εκπομπής πρέπει να σταθμίζει την αρνητική επιρροή που μπορεί η εκπομπή να ασκήσει στους ανηλικούς αν προβληθεί σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι. Μη ειδικοεργαφικές εκπομπές που δείχνουν εξευτελιστική ή βάνουση μεταχείριση ανθρώπων, ζώων ή άλλα θέματα ή σκηνές βίαιης κοινωνικής αναταραχής δεν πρέπει να μεταδίδονται σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι εκτός αν ο στόχος της είναι προφανώς μορφωτικός. Οι εκπομπές δεν πρέπει να περιλαμβάνουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά την σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλικών και ειδικότερα προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας. Η διάταξη αυτή ισχύει και για τα προγράμματα που ενδέχεται να βλάψουν την σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλικών, εκτός αν εξασφαλίζεται με επιλογή της κατάλληλης ώρας εκπομπής ή με άλλα τεχνικής φύσεως μέσα ότι στην περιοχική μεταδόσεως οι ανήλικοι δεν παρακολουθούν κατά κανόνα τις εκπομπές αυτές.»

Πρόσθετες προστατευτικές των ανηλικών διατάξεις περιέχει ο Κανονισμός 3/1991 του Ε. Σ. Ρ. περί ραδιοτηλεοπτικών διαφημίσεων, οι οποίες ενσωματώθηκαν στο Προεδρικό Διάταγμα 100/2000, με το οποίο εξειδικεύθηκε η προαναφερθείσα συνταγματική επιταγή.

Έτσι, κατά το άρθρο 5 αυτού του Διατάγματος, «η τηλεοπτική διαφήμιση αλκοολούχων ποτών.....πρέπει να μην απευθύνεται ειδικά στους ανηλικούς, ούτε να εμφανίζει ανηλικούς να καταναλώνουν αλκοολούχα ποτά». «Η τηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει να θίγει ηθικά ή σωματικά τους ανηλικούς και πρέπει να τηρεί τα ακόλουθα κριτήρια για την προστασία

τους: α) να μην παρακινεί ευθέως τους ανηλίκους στην αγορά προϊόντος ή υπηρεσίας εκμεταλλευόμενη την απειρία και την ευπιστία τους, β) να μην παρακινεί ευθέως τους ανηλίκους να πείσουν τους γονείς τους ή τρίτους να αγοράσουν τα διαφημιζόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες, γ) να μην εκμεταλλεύεται την ιδιαίτερη εμπιστοσύνη των ανηλίκων προς τους γονείς τους, τους δασκάλους τους ή άλλα πρόσωπα, και δ) να μην παρουσιάζει ανηλίκους, σε κατάσταση επισφαλής, χωρίς να συντρέχει λόγος. Με απόφαση του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης μπορούν να καθορίζονται ειδικότερες υποχρεώσεις των τηλεοπτικών φορέων, όπως οι επιτρεπόμενες ώρες μετάδοσης, για τη μετάδοση των διαφημιστικών μηνυμάτων σχετικά με αγαθά ή υπηρεσίες που απευθύνονται σε ανηλίκους».

Κατά το άρθρο 7 του αυτού Προεδρικού Διατάγματος, «απαγορεύεται η τηλεπώληση κάθε είδους παιδικών προϊόντων. Σε κάθε δε περίπτωση, η τηλεπώληση πρέπει να μην παρακινεί τους ανηλίκους να συνάπτουν συμβάσεις πωλήσεως ή μισθώσεως αγαθών και υπηρεσιών.»

Κατά το άρθρο 8 «οι τηλεοπτικοί φορείς οφείλουν να μην μεταδίδουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά την σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και ιδίως προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας ή να μεταδίδουν στα ειδησεογραφικά τους προγράμματα. Φυσικές σκηνές βίας, χωρίς αυτό να είναι αναγκαίο για την πληροφόρηση του κοινού για κάποιο γεγονός. Η δραματοποιημένη αναπαράσταση των γεγονότων, κατά τη μετάδοση των δελτίων ειδήσεων ή άλλων ενημερωτικών εκπομπών απαγορεύεται απολύτως. Η παρουσίαση ή η συμμετοχή ανηλίκων μαρτύρων ή θυμάτων εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων, καθώς και των ανηλίκων που βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση, σε ειδησεογραφικές και άλλες ενημερωτικές εκπομπές των τηλεοπτικών σταθμών απαγορεύεται. Η παρουσίαση αυτή, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση, εφόσον είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου και μόνον ύστερα από γραπτή άδεια αυτού που ασκεί την γονική μέριμνα ή επιμέλεια. Η παρουσίαση ανηλίκου δράστου εγκληματικών ενεργειών ή υπαιτίου δυστυχήματος απαγορεύεται απολύτως. Όλα τα τηλεοπτικά προγράμματα (εκτός των διαφημιστικών μηνυμάτων και των μηνυμάτων τηλεπώλησης) κατατάσσονται σε κατηγορίες αναλόγως του βαθμού της δυσμενούς επίδρασης που μπορεί να έχει το περιεχόμενό τους στην προσωπικότητα και στην εν γένει ηθική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων. Σε κάθε κατηγορία αντιστοιχεί ένα ειδικό σύμβολο ή ηχητικό σήμα, το οποίο μεταδίδεται επί της οθόνης σε όλη την διάρκεια του προγράμματος ή σε καθορισμένο τμήμα αυτής. Επίσης, το σύμβολο αναγράφεται υποχρεωτικά δίπλα στον τίτλο των τηλεοπτικών προγραμμάτων σε κάθε δημοσίευση, ή καταχώρηση των προγραμμάτων αυτών στον τύπο και μεταδίδεται καθ' όλη την διάρκεια των αντιστοίχων ανακοινώσεων του σταθμού (τρέηλερς)».

Πρέπει να σημειωθεί ότι η κατάταξη αυτή των προγραμμάτων γίνεται από την ειδική επιτροπή του άρθρου 2 της υπ. αριθμ' 6138/2000 αποφάσεως του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, η σύνθεση της οποίας ορίζεται από καθ' ένα Μέσο Μαζικής Ενημέ-

ρωσης και εντεύθεν, κατά την άποψή μου, δεν μπορεί να είναι απολύτως αντικειμενική.

Επακολούθησε η κατά το έτος 2001 αναθεώρηση του Συντάγματος και η δι' αυτής συμπλήρωση του άρθρου 15 παρ. 2 αυτού με την διάταξη «ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, που είναι Ανεξάρτητη Αρχή, όπως νόμος ορίζει....έχει ως σκοπό το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας». Από τα πρακτικά των συζητήσεων της Αναθεωρητικής Βουλής, δεν προκύπτει ιδιαίτερη ενασχόληση αυτής με τη συμμετοχή ανηλίκων σε τηλεοπτικές εκπομπές. Οι συζητήσεις εστιάστηκαν στις προϋποθέσεις της ποιότητας του εκπαιδευμένου προγράμματος χάρη της Δημοκρατίας, του πολιτισμού και της Νέας Γενιάς.

Εν τω μεταξύ εξεδόθησαν από το Ε. Σ. Ρ.

α) η Οδηγία 1/2001 περί «Προστασίας Ανηλίκων από την προβολή οπτικοακουστικού υλικού με επιβλαβές γι' αυτούς περιεχόμενο σε δελτία ειδήσεων και ενημερωτικές εκπομπές», κατά την οποία «Απαγορεύεται κατά την διάρκεια των δελτίων ειδήσεων και των ενημερωτικών εκπομπών η μετάδοση τολμηρών ερωτικών ή πορνογραφικών σκηνών και εικόνων κατά τη διάρκεια της ζώνης παιδικής τηλεθέασης, ιδίως όταν η μετάδοση των σκηνών αυτών δεν συνδέεται κατά λογικό και άμεσο τρόπο με το θέμα της εκπομπής και αποτελεί προφανή εκμετάλλευση του συγκεκριμένου θέματος, προκειμένου να προβληθεί οπτικοακουστικό υλικό με περιεχόμενο επιβλαβές για τους ανηλικούς τηλεθεατές. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον σε δελτία ειδήσεων ή άλλη ενημερωτική εκπομπή προβάλλεται οπτικοακουστικό υλικό που περιέχει τολμηρές ερωτικές σκηνές ή πορνογραφικές σκηνές, ανεξάρτητα από την εμφάνιση στην οθόνη του ειδικού οπτικού συμβόλου, ο παρουσιαστής του δελτίου ή της εκπομπής οφείλει προφορικά να ενημερώνει το κοινό τρία (3') τουλάχιστον λεπτά πριν την μετάδοση του υλικού σχετικά με τον βαθμό καταλληλότητας αυτού».

β) η Οδηγία 2/2001 του Ε. Σ. Ρ. «περί σήμανσης ψυχαγωγικών εκπομπών και οπτικοακουστικών έργων», κατά την οποία «σε κάθε περίπτωση, για την κατάταξη, την σήμανση και τον επακόλουθο καθορισμό της ώρας προβολής των ψυχαγωγικών προγραμμάτων ή των οπτικοακουστικών έργων πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψη ο βαθμός της τυχόν δυσμενούς επίδρασης του περιεχομένου τους στους ανηλικούς τηλεθεατές. Η επιλογή ορισμένης ώρας προβολής συγκεκριμένου ψυχαγωγικού προγράμματος ή οπτικοακουστικού έργου, καθώς και η χρήση του οπτικού συμβόλου που αντιστοιχεί στην ώρα προβολής, δεν απαλλάσσει τον τηλεοπτικό σταθμό από την υποχρέωση ορθής και σύννομου σήμανσης του συγκεκριμένου ψυχαγωγικού προγράμματος ή οπτικοακουστικού έργου αναφορικά και με τον βαθμό της τυχόν δυσμενούς επίδρασης αυτού στην ανάπτυξη των ανηλικών τηλεθεατών με βάση το περιεχόμενό του».

γ) η Οδηγία 7/2002 περί «Διαφήμισης παιδικών παιχνιδιών», σύμφωνα με την οποία «απαγορεύεται κάθε διαφήμιση που προσβάλλει τα χρηστά ήθη (αθέμιτη διαφήμιση) και ιδιαίτερα κάθε διαφήμιση, η οποία δημιουργεί την εικόνα υπερβολικά δελεαστικής προσφοράς,

ιδίως σε παιδιά, νέους και στις πιο ευάλωτες κατηγορίες πληθυσμού. Σε ό,τι αφορά δε στις διαφημίσεις καταστημάτων παιδικών παιχνιδιών διευκρινίζεται ότι επιτρέπεται η μετάδοσή τους οποιαδήποτε ώρα του εικοσιτετράωρου με την προϋπόθεση ότι τα σχετικά διαφημιστικά μηνύματα δεν παραβιάζουν το πνεύμα της ισχύουσας νομοθεσίας για τις διαφημίσεις παιδικών παιχνιδιών (άρθρο 5 παρ. 10 του Π. Δ. 100/2000).

Και δ) η Οδηγία 2/2003 «Περί Προστασίας των ανηλίκων τηλεθεατών ή συμμετεχόντων σε ειδησεογραφικές και ενημερωτικές εκπομπές», αναφέρεται ότι από την «συνδυασμένη ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 8 παρ. 1 και 2 του Π. Δ. 100/2000, και του άρθρου 8 του Κανονισμού υπ. αριθμόν 1/1991 του Ε. Σ. Ρ., προκύπτει ότι ως επιβλαβές υλικό μπορούν να θεωρηθούν τόσο οι σκηνές φυσικής βίας και οι εικόνες τραυματισμού που μεταδίδονται με αφορμή μια πολεμική σύρραξη όσο και οι σκηνές ή οι περιγραφές που μεταδίδονται με αφορμή είτε δυστύχημα είτε εγκληματική ενέργεια και μπορεί να αναπαράγουν ή αν επιτείνουν τον προσωπικό πόνο ή το πένθος των θυμάτων και των συγγενών τους».

Στη συνέχεια εκδόθηκε το Προεδρικό Διάταγμα 77/2003 «Περί Κώδικος Δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών». Έτσι, κατά το άρθρο 10 αυτού του Προεδρικού Διατάγματος «απαγορεύεται η παρουσίαση ανηλίκων μέσω εικόνας, ονόματος ή άλλου τρόπου που να καθιστά σαφή την ταυτότητά τους ή την συμμετοχή τους σε όλες τις εκπομπές που περιλαμβάνονται στον παρόντα Κώδικα όταν αυτοί είναι μάρτυρες ή θύματα εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων ή βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση. Σε καμία από τις ανωτέρω περιπτώσεις δεν λαμβάνεται συνέντευξη από ανήλικο κάτω των 14 ετών, ενώ κατ' εξαίρεση η παρουσίαση αυτή επιτρέπεται εφόσον είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου και σε κάθε περίπτωση μόνον ύστερα από γραπτή δήλωση αυτού που ασκεί την γονική μέριμνα ή την επιμέλεια».

Το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο προστατεύει επαρκώς α) τους ανηλίκους τηλεθεατές και β) τους ανηλίκους κατά την προβολή των σε ειδησεογραφικές και ενημερωτικές εκπομπές, απαγορευμένης όπως έχει εκτεθεί, της παρουσιάσεώς των ή της συμμετοχής των, όταν είναι μάρτυρες ή θύματα εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων ή βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση εκτός της περιπτώσεως κατά την οποία η παρουσίαση ή εμφάνιση είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου υπό την προϋπόθεση της παροχής αδείας από τον ασκούντα την γονική μέριμνα ή την επιμέλεια.

Δεν υφίσταται νομοθετική ρύθμιση περί της εμφανίσεως των ανηλίκων σε ψυχαγωγικές εκπομπές. Η εμφάνιση ανηλίκων σε τέτοιες εκπομπές απασχόλησε προσφάτως την κοινή γνώμη και τον τύπο.

Το Ε.Σ.Ρ. στο προσχέδιο του Κώδικα Ψυχαγωγικών και Επιμορφωτικών Προγραμμάτων που οφείλει να καταρτίσει κατά το άρθρο 3 παρ. 15 του Ν. 2328/1995 διέλαβε κανόνα, κατά τον οποίο «η συμμετοχή ανηλίκων σε ψυχαγωγικές και επιμορφωτικές εκπομπές επιτρέπε-

ται μόνον εάν γίνεται με τη συναίνεση των γονέων ή άλλου ενήλικου υπευθύνου γι' αυτούς με τον τρόπο που συμβάλλει στην σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξή τους».

Ανακύπτει ζήτημα εάν το Ε.Σ.Ρ. έχει δικαιοδοσία να ελέγξει εάν η δοθείσα συναίνεση συμμετοχής ανηλίκου σε ψυχαγωγική τηλεοπτική εκπομπή συμβάλλει στην ανάπτυξη του ανηλίκου. Κατά την άποψή μου, ουδείς δύναται να αντικαταστήσει τους γονείς και επομένως υφισταμένης συναίνεσεως του γονέως ή των γονέων, το Ε. Σ. Ρ. δεν έχει δικαιοδοσία προς έλεγχο περί του εάν η δοθείσα συναίνεση πληροί την ως άνω προϋπόθεση.

Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι επιτρέπεται η συμμετοχή ανηλίκων σε ψυχαγωγικές εκπομπές εφόσον υφίσταται συναίνεση των γονέων, οι οποίοι κατά το άρθρο 1510 του Α. Κ. ασκούν την γονική μέριμνα από κοινού. Εφόσον ένας από τους γονείς αδυνατεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα για πραγματικούς λόγους ή λόγω ανικανότητας ή λόγω περιορισμένης ικανότητας, την ως άνω συναίνεση παρέχει ο έτερος των γονέων. Επί τέκνων χωρίς γάμου, την γονική μέριμνα, ασκεί κατά το άρθρο 1515 του Α. Κ. η μητέρα και εφόσον αυτή αδυνατεί για νομικούς ή πραγματικούς λόγους, ο πατέρας υπό την προϋπόθεση ότι έχει αναγνωρισθεί η πατρότητά του. Σε περίπτωση διαζυγίου ή ακυρώσεως γάμου, η άσκηση της γονικής μέριμνας ρυθμίζεται, κατά το άρθρο 1513 του Α. Κ. από το δικαστήριο. Κατά τα άρθρα 1511 και 1518 του Α. Κ. η γονική μέριμνα στην οποία ανάγεται η επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου περιλαμβάνει την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, την ανάπτυξη κοινωνικής συνειδήσεως και της προσωπικότητάς του καθώς και την επαγγελματική του εκπαίδευση. Επομένως, η συναίνεση των γονέων ή του γονέως προς συμμετοχή ανηλίκου σε ψυχαγωγική εκπομπή θα πρέπει να αποβλέπει στη μόρφωση ή την εκπαίδευση ή την ανάπτυξη της προσωπικότητας ή την κοινωνική συνείδηση ή την επαγγελματική εκπαίδευση του.

Σε περίπτωση διαφωνίας των γονέων, το δικαστήριο καθορίζει κατά το άρθρο 1512 του Α. Κ. αν η συναίνεση αποβλέπει στο συμφέρον του τέκνου.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα παιδιά που συμμετέχουν στην ψυχαγωγική- τηλεοπτική εκπομπή με τον διακριτικό τίτλο *Baby Dance* φοιτούν ήδη σε σχολές χορού και συνοδεύονται από τους γονείς τους, συναγομένης εντεύθεν της συναίνεσεως αυτών. Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως, όπως έχει εκτεθεί δεν έχει δικαιοδοσία να ελέγξει εάν η συναίνεση αποβλέπει στο συμφέρον του τέκνου. Σε περίπτωση διαφωνίας των γονέων ή σε περίπτωση αντιρρήσεως προς την δοθείσα συναίνεση, οιοδήποτε έχοντος έννομο συμφέρον, αρμοδιότητα ελέγχου έχουν τα πολιτικά δικαστήρια της χώρας.

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΤΙΣ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ: ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ, ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Άννα Ρούτσου

Όπως γνωρίζετε, ο Συνήγορος του Πολίτη ανέλαβε βάσει ειδικής νομοθετικής ρύθμισης (ν.3094/2003) την αποστολή της προάσπισης και προαγωγής των δικαιωμάτων του παιδιού, δηλαδή την αποστολή του *Συνηγόρου του Παιδιού*, ακολουθώντας τα πρότυπα του διεθνώς καταξιωμένου αυτού θεσμού. Τον Ιούλιο του 2003 ένα νέο τμήμα δημιουργήθηκε στην Αρχή, με επί κεφαλής Βοηθό Συνήγορο για τα Παιδιά και στελεχώθηκε από διεπιστημονική ομάδα. Σύμφωνα με την πρόβλεψη του νόμου, ο Συνήγορος του Πολίτη επιλαμβάνεται παραβιάσεων δικαιωμάτων ανηλίκων ύστερα από αναφορές παιδιών, γονέων τους, τρίτων προσώπων ή και αυτεπαγγέλτως, τόσο έναντι δημοσίων φορέων, όσο και έναντι ιδιωτών, νομικών ή φυσικών προσώπων. Επίσης, κατά την πρακτική που έχει υιοθετηθεί διεθνώς από Συνηγόρους του Παιδιού, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού, όπως επισκέψεις σε σχολεία και ιδρύματα, συζητήσεις με ομάδες παιδιών και με επαγγελματίες που εργάζονται με παιδιά, συνεργασίες με εκπροσώπους δημοσίων φορέων και ΜΚΟ, πραγματοποίηση εκδόσεων, δημόσια διατύπωση προτάσεων για την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, κ.α. Συμμετέχοντας άλλωστε ενεργά και στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού, ενημερωνόμαστε διαρκώς για τις αντίστοιχες ενέργειες και πρωτοβουλίες των ομόλογων θεσμών στην Ευρώπη.

Πριν μπω στο θέμα της σημερινής ημερίδας ίσως είναι ακόμη σκόπιμο να αναφέρω ότι στη διάρκεια των 4,5 χρόνων λειτουργίας του Συνηγόρου του Παιδιού στη χώρα μας έχουμε δεχθεί περισσότερες από 1300 αναφορές για θέματα παραβιάσεων δικαιωμάτων ανηλίκων, έχουμε διεξάγει εκατοντάδες επισκέψεις, συναντήσεις και συζητήσεις με ομάδες παιδιών, επαγγελματίες και εκπροσώπους φορέων και έχουμε διατυπώσει προτάσεις για πολλά θέματα που αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, όπως για την ανάπτυξη Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού – μια υπόθεση που δυστυχώς ακόμη εκκρεμεί-, για την προστασία των παιδιών από την ενδοοικογενειακή βία, για τη λήψη μέτρων για ειδικές κοινωνικές ομάδες, όπως ασυνόδευτα παιδιά, ανήλικους μετανάστες και πρόσφυγες ή παιδιά με ειδικές ανάγκες. Ανάμεσα στις πρωτοβουλίες μας περιλαμβάνονται και όσες θα αναφέρω παρακάτω για την προστασία των παιδιών από τα ΜΜΕ.

Το ζήτημα της προσβολής δικαιωμάτων των ανηλίκων από τα ραδιοτηλεοπτικά, αλλά και έντυπα μέσα ενημέρωσης, ήταν από τα πρώτα που απασχόλησαν τον Συνήγορο του Παιδιού, τόσο μέσω αναφορών που κατατέθηκαν στην Αρχή, όσο και με δικές μας πρωτοβουλίες που αφορούσαν αυτό ακριβώς το ζήτημα. Λαμβάνοντας πάντα υπόψη την ειδική αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΣΡ που απορρέει από το Σύνταγμα, για τον έλεγχο και την επιβολή κυρώσεων στα Ρ/Τ μέσα ενημέρωσης, πήραμε ήδη από το 2003 πρωτοβουλία συνάντησης με την

ηγεσία του Συμβουλίου, προκειμένου να διευκρινιστεί το πλαίσιο αρμοδιοτήτων και συνεργασίας μεταξύ των δύο ανεξάρτητων αρχών, όσον αφορά το παιδί. Συμφωνήθηκε λοιπόν τότε ότι ο Συνήγορος μπορεί να δημοσιοποιεί τις θέσεις του και να απευθύνει τις παρατηρήσεις του απευθείας στην κοινή γνώμη και τα ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς και να παραπέμπει αναφορές στο ΕΣΡ με δική του γνωμοδότηση ή, αν κριθεί αναγκαίο από το ΕΣΡ, να παρίσταται σε συνεδριάσεις οργάνων του ΕΣΡ για διατύπωση γνώμης ειδικά για το παιδί.

Βάσει των παραπάνω, οι έως σήμερα σχετικές ενέργειες του Συνηγόρου του Παιδιού περιλαμβάνουν:

- Δελτία τύπου, δημόσιες παρεμβάσεις, άρθρα ή συνεντεύξεις για την παρουσίαση στοιχείων ανηλίκων -θυτών ή θυμάτων από τα ΜΜΕ, και για σχετικά θέματα που απασχολούν κατά καιρούς την κοινή γνώμη – πχ για τον χειρισμό από τα ΜΜΕ ζητημάτων που καλά θα θυμάστε, όπως του Άλεξ στη Βέροια ή της μαθήτριας στην Αμάρυνθο.
- Παραπομπή με γνωμοδότηση στο ΕΣΡ υποθέσεων όπως οι παραπάνω ή και άλλων, που συχνά οδήγησε σε επιβολή από το ΕΣΡ προστίμων ή άλλων μέτρων σε τηλεοπτικούς σταθμούς.
- Απευθείας αποστολή απόψεων της Αρχής σε Ρ/Τ μέσα, όσον αφορά στον τρόπο προβολής υποθέσεων με ανηλικούς και στις επιπτώσεις που η προβολή αυτή συνεπάγεται στον ψυχικό και συναισθηματικό τους κόσμο.
- Παραπομπή στα αρμόδια όργανα της ΕΣΗΕΑ για δημοσιοποίηση στοιχείων ανηλίκων θυμάτων από έντυπα – γεγονός που προκάλεσε την παρέμβαση του Εποπτικού και Πειθαρχικού Οργάνου της Ένωσης.
- Όσον αφορά δε σε διαφημίσεις που θίγουν ανηλικούς ο Συνήγορος του Παιδιού απευθύνεται είτε στο αρμόδιο Συμβούλιο Ελέγχου Επικοινωνίας, είτε στις ίδιες τις εταιρείες, είτε και στον Συνήγορο του Καταναλωτή ή τη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης.
- Συνεργασία με το ΥΠΕΠΘ ως προς τη διατύπωση γνώμης της Αρχής για τις άδειες εισόδου δημοσιογράφων στα σχολεία και συνεντεύξεων με τους μαθητές.
- Ενημέρωση βουλευτών και επιτροπών της Βουλής περί συναφών θεμάτων.

Για να έρθουμε τώρα επί τη ουσίας στο θέμα για το οποίο κληθήκαμε να μιλήσουμε και το οποίο κίνησε η Αρχή κατόπιν έντονου προβληματισμού της, απευθυνόμενη στους αρμόδιους πολιτειακούς φορείς και στο ΕΣΡ:

Το νομικό πλαίσιο για την προστασία των ανηλίκων στις ενημερωτικές – ειδησεογραφικές εκπομπές υπάρχει ήδη με το ΠΔ 100/2000 και τον Κώδικα Δεοντολογίας (ΠΔ 77/2003)

και μάλιστα είναι αρκετά πλούσιο, καθώς περιλαμβάνει: απαγόρευση λήψης συνεντεύξεων από ανήλικους κάτω των 14, απαγόρευση παρουσίασης ανηλίκων ως δραστών εγκληματικών ενεργειών ή ως υπαιτίων δυστυχημάτων, απαγόρευση δημοσιοποίησης στοιχείων δικογραφίας ή στοιχείων που συντείνουν στην αποκάλυψη της ταυτότητας ανηλίκων θυτών, θυμάτων ή μαρτύρων ποινικών αδικημάτων. Ως προς το τελευταίο, να προσθέσουμε πάντως εδώ, κάτι που μας απασχολεί πολύ σοβαρά: Ότι δυστυχώς στοιχεία του φακέλου δικογραφίας και του ανακριτικού υλικού διαρρέουν συχνά προς τα ΜΜΕ, γεγονός που δυσχεραίνει την διαδικασία έρευνας, αλλά και επί της ουσίας συνιστά παραβίαση της ιδιωτικής ζωής των εμπλεκόμενων ανηλίκων. Η δημοσιοποίηση των στοιχείων υποθέσεων παιδικής κακοποίησης και ο κίνδυνος της δημόσιας διαπόμπευσης άλλωστε είναι ένας από τους παράγοντες που, όπως υποστηρίζουν τα ίδια τα παιδιά, τα αποτρέπουν συχνά από το να καταγγείλουν περιστατικά βίας σε βάρος τους προς τις αρχές.

Ο πρόσφατα ψηφισθείς νόμος (3625/2007) με τον οποίο επικυρώθηκε το 2^ο Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και πορνογραφία, περιλαμβάνει στο τελευταίο μέρος του άρθρο για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των ανηλίκων θυμάτων σχετικών εγκλημάτων και προβλέπει την απαγόρευση της δημοσιοποίησης με οποιοδήποτε τρόπο περιστατικών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της ταυτότητάς τους. Ο Συνήγορος του Πολίτη εκτιμά ότι σχετική απαγόρευση θα πρέπει να υπάρξει σχετικά με όλες τις υποθέσεις παιδικής κακοποίησης που εκκρεμούν στη δικαιοσύνη.

Γενικότερα θα λέγαμε, ότι παρά την ύπαρξη νομοθετικών προβλέψεων για την προστασία των ανηλίκων από τις ενημερωτικές – ειδησεογραφικές εκπομπές, οι παραβιάσεις είναι συχνές. Για το λόγο αυτό άλλωστε ο ρόλος των ανεξαρτήτων αρχών και ιδίως του ΕΣΡ, ως προς τον έλεγχο των συναφών εκπομπών και την επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες της νομοθεσίας, είναι κρίσιμος. Τουλάχιστον όμως για το πεδίο αυτό υφίσταται νομοθετικό πλαίσιο.

Ως προς όμως τις ψυχαγωγικές εκπομπές (στις οποίες περιλαμβάνονται οι τηλεοπτικές εκπομπές και τα σήριαλ, τα ψυχαγωγικά σόου, τα ριάλιτι σόου, τα τηλεπαιχνίδια), δεν υπάρχει συγκεκριμένο νομοθετικό έρεισμα. Η έλλειψη σχετικού νομοθετικού πλαισίου έχει προβληματίσει εδώ και πολύ καιρό, απ' όσο γνωρίζουμε, και το ΕΣΡ, σχετικές δε προτάσεις και μελέτες έχουν γίνει, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Το μόνο που μπορεί κανείς να επικαλεστεί είναι οι αρχές περί προστασίας και σεβασμού της προσωπικότητας, που προκύπτουν από το Σύνταγμα και ειδικότερες συμβάσεις και νόμους, οι οποίες είναι όμως πολύ γενικές. Αυτή δε η έλλειψη γίνεται όλο και πιο φανερή, καθώς τα ηλεκτρονικά μέσα (ραδιοτηλεόραση, διαδικτυο, κινητή τηλεφωνία) εξελίσσονται τεχνολογικά και μπορούν να διεισδύουν σε κάθε πτυχή της ιδιωτικής ζωής.

Παρατηρούμε τον τελευταίο καιρό την εφαρμογή της παγκοσμιοποίησης, αν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε έναν τέτοιο όρο, στα σόου τύπου ριάλιτι, που ξεκινούν ως μεγάλες πα-

ραγωγές στην Αμερική ή στην Ευρώπη και ως τέτοιες έρχονται και στην Ελλάδα. Δεν είναι μόνο το “Baby Dance” στο οποίο στάθηκε ο τύπος, αλλά μια σειρά τέτοιου είδους εκπομπές, που κινούνται στα όρια μεταξύ διαγωνισμών και ριάλιτι, και στα οποία συμμετέχουν παιδιά μικρής ηλικίας - ούτε καν έφηβοι. Και καθώς ο Συνήγορος του Παιδιού παρακολουθεί τις διεθνείς πρακτικές, πιστεύουμε ότι η προετοιμασία του εδάφους έχει ξεκινήσει και έτσι δεν θα αργήσουν να έρθουν και στη χώρα μας ριάλιτι, όπως η σούπερ νταντά, ο δανεισμός μωρών από άτεκνα ζευγάρια, ή το μέγαλωμα παιδιών από εφήβους. Δεν είναι τόσο δύσκολη η διάκριση ανάμεσα σε έναν διαγωνισμό που αποτελεί κίνητρο για την καλλιέργεια μιας κλίσης του παιδιού, και σε ένα σόου που απλώς εκμεταλλεύεται την απειρία του ή τη φιλοδοξία του ίδιου και της οικογένειάς του. Το παιδί δεν χρειάζεται να είναι απόν από την τηλεόραση, αλλά να υπάρχουν σαφή όρια και διακρίσεις Υπήρξαν πχ παλιότερα ή πιο πρόσφατα εκπομπές, όπου μαθητικά συγκροτήματα διαγωνίζονταν στη μουσική ή νέοι διαγωνίζονταν σε γνώσεις. Δεν κρύβουμε μάλιστα, ότι ακόμα και για τέτοιου είδους εκπομπές ο Συνήγορος έχει λάβει αναφορές πολιτών και τις έχει ερευνήσει, χωρίς να κρίνει τελικά ότι απειλούνται δικαιώματα του παιδιού. Αυτό όμως διαφέρει ολότελα από την μίμηση συμπεριφορών ενηλίκων, έναν ιδιότυπο «μικρο-μεγαλισμό», στον οποίο μαθαίνουν παιδιά μέχρι και 6 ετών, ώστε να γίνουν πχ αστέρες του χορού ή του τραγουδιού. Επίσης παρακολουθούμε σε πολλά σίριαλ, παιδιά να μιλούν και να φέρονται αφύσικα, να μπαίνουν στο στόμα τους λόγια μεγάλων ή αντίθετα υπερβολικές συμπεριφορές στην προσπάθεια να φανεί το ζωηρό ή το χαριτωμένο της ηλικίας. Μικρή μερίδα δημοσιογράφων βρήκε κάπως συντηρητικό τον σχετικό προβληματισμό που αναπτύχθηκε. Για εμάς όμως, η στρέβλωση της εικόνας της παιδικής ηλικίας και η επιφανειακή και αγχωμένη μίμηση των ενηλίκων είναι ο πραγματικός συντηρητισμός που ελλοχεύει πίσω από τέτοια «χαριτωμένα» σόου ή σίριαλ, που μάλιστα απευθύνονται σε ενήλικες.

Είναι γνωστό ότι το παιδί στον κινηματογράφο γοητεύει τόσο τον σκηνοθέτη και τον σεναριογράφο, και συγκινεί τους ενήλικους θεατές. Είναι η ενσάρκωση της (χαμένης) αθωότητας, της ευτυχίας και της ελπίδας, αλλά και της δύναμης και ενέργειας. Είναι μια ευκαιρία για νοσταλγία ή για ανάκληση των παιδικών χρόνων και της βιωματικής μνήμης των ενηλίκων. Όταν όμως η τηλεόραση χρησιμοποιεί το παιδί άνευ όρων για να αυξήσει εύκολα και ανέξοδα την τηλεθέαση - και άρα το κέρδος - και όταν το παιδί γίνεται καρικατούρα των μεγάλων και μπαίνει σε στρεσογόνες διαδικασίες, για να ευχαριστηθεί το κοινό, τότε υπάρχει ανάγκη παρέμβασης, και μάλιστα μεγάλη.

Μιας και, όπως προείπαμε, βλέπουμε ότι η ελληνική τηλεόραση εφαρμόζει ή αντιγράφει τις τάσεις του εξωτερικού, να φέρουμε μερικά παραδείγματα για το τι γίνεται εκεί.

Στην Αμερική, το προβαλλόμενο από το CBS *Kid Nation*, όπου παιδιά 8-15 χρονών πήγαν χωρίς βέβαια συνοδεία γονέων στο Μεξικό και εργάστηκαν για 6 εβδομάδες, εκτός από τα ατυχήματα που συνέβησαν σε κάποια παιδιά, προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις αλλά και την

παρέμβαση του Υπουργείου Εργασίας, για να διαπιστωθεί υπέρμετρη εκμετάλλευση παιδιών. Ο προβληματισμός που τέθηκε είναι, ότι ενώ στην Αμερική ως γνωστόν υπάρχει ισχυρό πλέγμα προστασίας των παιδιών που εργάζονται στον κινηματογράφο και στη show biz γενικά, στην περίπτωση των ριάλιτι, επειδή δεν αποδεικνύεται σχέση εργασίας, δεν πληρούνται οι όροι αυτοί. Να σημειώσουμε εδώ, ότι και στην Ελλάδα υπάρχει ο νόμος περί παιδικής εργασίας (ΠΔ 62/1998), που ρυθμίζει και θέματα απασχόλησης των παιδιών στον κινηματογράφο, στο θέατρο, στη μουσική, στη διαφήμιση, στη ραδιοτηλεόραση, κλπ, προϋποθέτει όμως μια εργασιακή αμειβόμενη σχέση – κι έτσι πράγματι συναντά κανείς και εδώ κώλυμα και δεν μπορεί να επικαλεστεί τις προστατευτικές του διατάξεις προκειμένου για εκπομπές ριάλιτι, διαγωνισμούς ταλέντων, κλπ.

Στη Γερμανία, ο πρόσφατος νευρικός κλονισμός που έπαθε 17χρονος κατά την ακρόασή του λόγω των προσβλητικών σχολίων του παρουσιαστή στο γερμανικό Super Idol του RTL («DSDS» ή «Η Γερμανία ψάχνει τον Superstar της»), προκάλεσε εντονότερες αντιδράσεις από δημόσιους φορείς, όπως την Επιτροπή Πολιτισμού (German Cultural Council) και την Επιτροπή Προστασίας Ανηλίκων (KJM), που εποπτεύει τους τηλεοπτικούς σταθμούς ως προς την τήρηση των κανόνων αυτοδέσμευσής τους. Οι επιτροπές έκαναν λόγο για τηλεοπτική βαρβαρότητα, ταπείνωση, εκμετάλλευση και κοινωνικοπολιτική ανευθυνότητα, με σοβαρές συνέπειες και για τους ανήλικους θεατές, και κάλεσαν την τηλεόραση να μην διαταράσσει τα παιδιά κατά την αναπτυξιακή τους πορεία προς την κοινωνικοποίηση. Αξίζει να σημειωθεί ότι στοιχεία της ταυτότητας του νέου (ονοματεπώνυμο και τόπος κατοικίας) είχαν δημοσιοποιηθεί, με αποτέλεσμα να δεχτεί επιπλέον εκατοντάδες υβριστικά τηλεφωνήματα και να αποβληθεί από το σχολείο για λόγους δικής του ασφάλειας.

Η ελευθερία βούλησης και προσωπικής επιλογής των διαγωνιζομένων, που επικαλέστηκαν οι εκπρόσωποι του σταθμού, δεν έπεισε τους φορείς, καθώς πιστεύεται ότι η επιλογή νέων με έλλειψη ταλέντου ή αυτοσεβασμού γίνεται επίτηδες από το κανάλι χάριν τηλεθέασης και διασκέδασης του κοινού, και έτσι οι υπεύθυνοι παραπέμφθηκαν σε απολογία. Ας μη γελοιάμαστε άλλωστε, η ευχαρίστηση και ο σαδισμός με τα οποία το φιλοθεάμον κοινό αντιμετωπίζει την κάθε γελοιοποίηση ατόμων στην τηλεόραση, δεν είναι μόνο γερμανικό χαρακτηριστικό, αλλιώς δεν θα επιβίωναν και στην Ελλάδα εκπομπές με πρωταγωνιστές-έρμια σε γκροτέσκους διαγωνισμούς ταλέντων.

Στη Βρετανία τώρα, ριάλιτι όπως το «Baby Borrowers», όπου η επιμέλεια μικρών παιδιών ανατίθεται σε άπειρους εφήβους, και το «Bringing up Baby» του Channel 4, όπου βρέφη μεγαλώνουν με οδηγίες νταντάς πεπερασμένων αντιλήψεων, προκάλεσαν ισχυρές αντιδράσεις από δημόσιους και μη κυβερνητικούς φορείς υγείας, πρόνοιας και παιδικής προστασίας. Συγκεκριμένα, φορείς όπως το NSPCC, από τις παλιότερες ΜΚΟ για την προστασία των παιδιών, θεωρούν ότι η εποπτεία της Ofcom (του βρετανικού, ας πούμε, ΕΣΡ) δεν απέδωσε αρκετά, και αναρωτιούνται τι είδους συγκατάθεση μπορούν να δώσουν τα μωρά. Συζητείται, έτσι, η

δημιουργία ανεξάρτητης Επιτροπής εμπειρογνομόνων που θα ενεργεί συμβουλευτικά προς τους τηλεοπτικούς φορείς, και που θα ενημερώνεται και θα εγκρίνει τέτοιες παραγωγές. Η πρόταση είναι, τα μέλη της Επιτροπής να διορίζονται από την Ofcom ή τον βρετανό Συνήγορο του Παιδιού (του οποίου την παρέμβαση ζήτησαν ήδη τα βρετανικά εργατικά συνδικάτα και άλλοι φορείς), και να απαρτίζεται από παιδοψυχολόγο και παιδοψυχίατρο, κοινωνικό λειτουργό, επιθεωρητή υγείας, εκπρόσωπο του NSPCC, εκπρόσωπο γονέων κλπ.

Η Ofcom που αναφέραμε, έχει συντάξει Κώδικα Δεοντολογίας, βάσει του οποίου (άρ. 26 και 27) οι σταθμοί πρέπει να παρέχουν φυσική και συναισθηματική φροντίδα στους ανήλικους, που συμμετέχουν με οποιονδήποτε τρόπο σε τηλεοπτικά προγράμματα, ανεξάρτητα από οιαδήποτε συγκατάθεση των ίδιων, των γονέων ή κηδεμόνων τους. Εδώ να πούμε ότι το θέμα της συγκατάθεσης των γονέων έχει απασχολήσει και άλλες χώρες. Για παράδειγμα, στο Ισραήλ η συζήτηση για τη συμμετοχή παιδιών σε ριάλιτι έφτασε στην Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού της Βουλής λόγω καταγγελιών για την “Supernanny” ή γνωστή σε εμάς ως Νταντά ΣΟΣ, όπου συμφωνήθηκε να γίνουν πιο συγκεκριμένες και αυστηρές οι δεσμεύσεις των συμβαλλόμενων μερών, προτού δοθεί η γονική συγκατάθεση για την εμφάνιση του παιδιού.

Επίσης σύμφωνα με τον βρετανικό Κώδικα Δεοντολογίας, οι ανήλικοι δεν πρέπει να υφίστανται άγχος ή αγωνία με τη συμμετοχή ή και την προβολή αυτών των προγραμμάτων. Επειδή παρ’ όλ’ αυτά υπάρχουν όμως οι αντιδράσεις που μόλις αναφέραμε, η Ofcom πρόκειται να αναθεωρήσει τους κανόνες αυτούς, διαπιστώνοντας παράλληλα και την ανάγκη εποπτείας για την εφαρμογή τους. Προκειμένου να το κάνει, προχωρά σε διαβουλεύσεις με τηλεοπτικούς παραγωγούς, παρουσιαστές, επαγγελματικές ενώσεις, ομάδες παιδιών και ακαδημαϊκούς. Επίσης διεξήγαγε έρευνα σε οικογένειες, ώστε να διερευνηθούν οι απόψεις παιδιών και γονέων για τη συμμετοχή των παιδιών σε ψυχαγωγικές εκπομπές.

Προκειμένου λοιπόν να παρέμβει δημόσια ο Συνήγορος του Πολίτη, είχε μελετήσει τα παραπάνω δεδομένα και τις σχετικές έρευνες, και είχε αξιοποιήσει την εμπειρία του από τη δράση του, από τις πρακτικές των Συνηγόρων του Παιδιού διεθνώς αλλά και τα δεδομένα που υπάρχουν για τις συνέπειες στον ψυχοσυναισθηματικό κόσμο των παιδιών.

Γνωρίζουμε επίσης την τάση που υπάρχει διεθνώς για θέσπιση κανόνων αυτοδέσμευσης, η οποία απορρέει ή ενθαρρύνεται από τις σχετικές Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι πιο πρόσφατες αφορούν την τηλεόραση, τη διαφήμιση και τα κινητά (πχ IP/07/138) και επίσης έχουμε την πρόσφατη αναθεώρηση της Οδηγίας «Τηλεόραση χωρίς Σύνορα» - 89/552/EEC με την επέκτασή της στις on line O/A υπηρεσίες (οδηγία 2007/65). Στα σχετικά όμως συνοδευτικά κείμενα (βλ. δηλώσεις της επιτρόπου V. Redding, IP/07/311) παρατηρούμε ότι στόχος των μεταρρυθμίσεων είναι η στήριξη της ανταγωνιστικότητας στον τομέα των O/A μέσων επικοινωνίας και το άνοιγμα της ευρωπαϊκής αγοράς για τους παραγωγούς, χωρίς ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα προστασίας ανηλίκων. Οι κανόνες πχ για την τηλεοπτική διαφήμιση γίνονται λιγότερο λεπτομερείς, επιτρέποντας μεταξύ άλλων την τοποθέτηση προϊόντων (product

placement) και τη διακοπή των παιδικών προγραμμάτων για διαφημίσεις μέχρι μια φορά ανά μισάωρο. Να σημειώσουμε εδώ, για παράδειγμα, ότι ο Έλληνας νομοθέτης στον τροποποιημένο νόμο περί προστασίας του καταναλωτή (ν. 3587/07) αποδεικνύεται αυστηρότερος, απαγορεύοντας απόλυτα τις διαφημίσεις παιγνιδιών από τις 7 το πρωί μέχρι τις 10 το βράδυ καθημερινά (κάτι που δυστυχώς όμως δεν τηρείται στην πράξη). Ως γνωστόν βέβαια, οι ευρωπαϊκές οδηγίες δίνουν τις *minimum* κατευθυντήριες αρχές και το κράτος-μέλος οφείλει να τις λάβει υπόψη και να τις προσαρμόσει στα εθνικά δεδομένα. Στο άρθρο 32 της Οδηγίας 2007/65 διευκρινίζεται άλλωστε ρητά, ότι τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να εφαρμόζουν λεπτομερέστερους ή αυστηρότερους κανόνες. Ενισχυτικό ως προς την έμφαση που οφείλει να δώσει ο εθνικός νομοθέτης, είναι ότι η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου περιλαμβάνει την προστασία των ανηλίκων στους κανόνες δημοσίου συμφέροντος. Ως προς το ζητούμενο της αυτοδέσμευσης, το άρθρο 36 της ίδιας Οδηγίας ορίζει ότι η αυτορρύθμιση «μπορεί να είναι συμπληρωματική, αλλά όχι να αποτελέσει υποκατάστατο για τις υποχρεώσεις του εθνικού νομοθέτη». Προ της έκδοσης της οδηγίας αυτής είχε διεξαχθεί έρευνα από τα ακαδημαϊκά Ινστιτούτα του Αμβούργου και του Ζάαρμπρουκ, ώστε να μελετηθεί, για λογαριασμό της Επιτροπής, το ζήτημα της αυτορρύθμισης και της συρρύθμισης. Τα συμπεράσματα δείχνουν ότι κλίνομε προς τη συρρύθμιση, τη νομική δηλαδή σύνδεση μεταξύ αυτορρύθμισης και εθνικού νομοθέτη. Πρέπει δηλαδή να υπάρχει και ένα πολιτειακό ρυθμιστικό όργανο που να ενισχύει την αποτελεσματικότητα του αυτορρυθμιστικού πλαισίου, καθώς και τα μέσα, ώστε αυτό το πλαίσιο της συρρύθμισης να λειτουργεί αποτελεσματικά. Και πάντως από τη βιβλιογραφία, τις μελέτες και τα διεθνή δεδομένα, βλέπουμε ότι η αυτορρύθμιση από μόνη της δεν έχει αποδειχθεί επαρκής. Μπορεί να λειτουργήσει μόνον επικουρικά ως προς τη βασική ρύθμιση του νόμου. Πρόσφατα διαβάζαμε πχ στο ενημερωτικό τεύχος του ΙΟΜ, ότι μετά τα μέτρα απαγόρευσης που επέβαλε η Ofcom στην τηλεόραση για την απαγόρευση διαφημίσεων ανθυγιεινών τροφίμων και ποτών, οι εταιρείες στράφηκαν στο διαδίκτυο και τα κινητά. Κατόπι τούτου, και μετά τις ανεπιτυχείς προσπάθειες αυτορρύθμισης, προτείνεται η υιοθέτηση από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, ενός ενιαίου διεθνούς υποχρεωτικού κώδικα, βάσει του οποίου θα απαγορεύεται παντός είδους διαφήμιση τέτοιων προϊόντων. Αλλά και στην Ελλάδα, η ως σήμερα εμπειρία μας από προσφυγές σε αρμόδια όργανα εποπτείας των αυτοδεσμευόμενων διαφημιστικών εταιρειών, δεν ήταν ιδιαίτερα καρποφόρα. Επίσης άλλο ένα παράδειγμα αμφίβολης αποτελεσματικότητας είναι η ευρωπαϊκή οδηγία για θέσπιση κανόνων αυτοδέσμευσης των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας για την προστασία των ανηλίκων (IP/07/139 με χρονικό όριο τον Φλεβάρη 2008). Δεν έχουμε δει να αλλάζουν πολλά στο τοπίο, αλλά περισσότερο μπορεί ίσως να μας πει ο εκπρόσωπος της ΕΕΤΤ.

Γνώμη και πρότασή μας, και είμαστε διατεθειμένοι να συμβάλουμε φυσικά σε αυτό με συγκεκριμένες προτάσεις στη διαβούλευση που ελπίζουμε να ακολουθήσει, είναι ότι υπάρχει επιτακτική ανάγκη να θεσπιστεί ένας *νομικά δεσμευτικός Κώδικας Ψυχαγωγικών Εκπο-*

μπών, όπως αυτός για τις ενημερωτικές εκπομπές, που θα λαμβάνει υπόψη του τις νέες τεχνολογίες, τη νέα τηλεοπτική αγορά και το σύγχρονο τηλεοπτικό τοπίο, βάσει του οποίου οι ανήλικοι θα προστατεύονται με ειδικές διατάξεις για τον σεβασμό της προσωπικότητας και των δικαιωμάτων τους. Διατάξεις δηλαδή που θα ρυθμίζουν θέματα, όπως ο σεβασμός της ιδιωτικής-οικογενειακής ζωής των ανηλίκων, το ωράριο και οι όροι απασχόλησής τους, η υποστήριξή τους από ειδικούς, τα ηλικιακά όρια, κλπ. Πιστεύουμε ότι αυτό είναι ευθύνη της Πολιτείας στο πλαίσιο και των συνταγματικών επιταγών περί προστασίας της νεότητας και της παιδικής ηλικίας, και η Πολιτεία δεν θα πρέπει να το αφήσει εν λευκώ στα χέρια υπευθύνων τηλεοπτικών καναλιών και ιδιωτικών συμφερόντων, που αναγκαστικά είναι προσανατολισμένοι στο κέρδος. Η αυτοδέσμευση, όπως είπαμε, μπορεί να έρθει μόνο συμπληρωματικά και επικουρικά σε ένα τέτοιο πλαίσιο και να συνοδεύεται πάντα από ανεξάρτητο Εποπτικό Όργανο που θα ελέγχει την τήρηση των συμφωνηθέντων κανόνων.

Επίσης, πιστεύουμε ότι θα πρέπει να ξεκινήσει ενημερωτική καμπάνια σε σχολεία κ.ά. χώρους για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών, η οποία θα προετοιμάσει την κοινή γνώμη και θα συνοδεύσει τις διαδικασίες θέσπισης του Κώδικα αυτού.

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη τον θετικό και όχι μόνο απαγορευτικό ρόλο των πολιτειακών θεσμών, μπορούν να διερευνηθούν πρακτικές και τρόποι, ώστε να δοθούν κίνητρα στους τηλεοπτικούς σταθμούς για την παραγωγή ποιοτικών εκπομπών για τα παιδιά. Για παράδειγμα, έχοντας και την καλή πρακτική της ΓΓΝΓ με το Σχέδιο για έναν Πρότυπο Κώδικα Ρ/Τ Δεοντολογίας του 1999, θα μπορούσε να θεσπιστεί Επιτροπή με ειδικούς σε θέματα Ανηλίκων & ΜΜΕ, που θα αξιολογεί τις εκπομπές και θα επιβραβεύει, τρόπον τινά, τις καλύτερες μέσω πχ της απαλλαγής ή ελάφρυνσής τους από νόμιμες επιβαρύνσεις (τέλη, φόροι, αγγελιόσημο, κλπ). Απ' όσο γνωρίζουμε, οι Γενικές Γραμματείες Επικοινωνίας και Ενημέρωσης έχουν ήδη θεσπίσει βραβείο για Ο/Α παραγωγή για παιδιά με προθεσμία υποβολής προτάσεων έως το τέλος Ιουλίου. Θεωρούμε ότι κι αυτό εντάσσεται στο πλαίσιο της απόδοσης κινήτρων για ποιοτικές παραγωγές, αλλά και εξασφάλιση της προβολής τους.

Όπως είπαμε, χαιρόμαστε για την άμεση ανταπόκριση της Πολιτείας στην έναρξη του διαλόγου αυτού, ελπίζουμε να υπάρξει συνέχεια και είμαστε πρόθυμοι να συνεισφέρουμε με κάθε μέσο και γνώση μας για την μετάφραση όλων όσων ειπώθηκαν ή θα ειπωθούν σε συγκεκριμένο εφαρμοστέο πλαίσιο.

Η ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Νίκος Κουλούρης

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών & Ταχυδρομείων έχει ως αρμοδιότητα τη ρύθμιση της αγοράς των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Με λίγα λόγια της τηλεφωνίας, του Ιντερνέτ αλλά και της ευρυεκπομπής της ραδιοτηλεόρασης όσον αφορά όμως τα δίκτυα.

Το ΕΣΡ είναι αυτό που έχει την αρμοδιότητα για το περιεχόμενο. Εμείς δεν έχουμε αρμοδιότητα για το περιεχόμενο και υπό την έννοια αυτή η δική μας παρέμβαση όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο που αναφέρει το πρόγραμμα μιας συνδρομής στο θεματικό αντικείμενο «α-νήλικοι στον κόσμο της επικοινωνίας» δηλαδή τι ρυθμίσεις θα πρέπει να επιβληθούν προκειμένου να υπάρξει μια αποτελεσματική προστασία της παιδικής ηλικίας, θα μπορούσα να κάνω μια διάκριση μεταξύ περιεχομένου και δικτύου και όσον αφορά μεν το περιεχόμενο, ν' αναφέρω ότι σε σχέση με την τηλεφωνία και το Ιντερνέτ αφού πράγματι περνούν διάφορα μηνύματα που θα μπορούσαν να θεωρηθούν βλαπτικά για την επικοινωνία, υπάρχει η αμφιβολία περί του κατά πόσον μπορεί κανείς να θέσει κάποιους κανόνες λογοκριτικούς οι οποίοι μπορεί να είναι είτε προληπτικοί είτε κατασταλτικοί.

Σε επίπεδο πρόληψης βεβαίως, το μόνο που θα μπορούσα να φανταστώ, διότι γνωρίζουμε όλοι μας, το Ιντερνέτ είναι κάτι το οποίο είναι άναρχο. Είναι άναρχο όχι μόνο επειδή δεν έχει αρχή και τέλος αλλά είναι άναρχο γιατί δεν υπόκειται σε κανόνες όσον αφορά το περιεχόμενο, ο καθένας γράφει, μεταδίδει, επικοινωνεί ό,τι θέλει. Πρόσφατα είχαμε και την εκδήλωση σε επίπεδο της επικαιρότητας με την υπόθεση των blogs και των όσων αυτά συνεπάγονταν για θέματα προσβολής της προσωπικότητας και όχι μόνο. Κατά συνέπεια λοιπόν το μόνο προληπτικό που θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει ότι θα μπορούσε να επιβληθεί ή να υποδειχθεί, θα ήταν κάτι σε επίπεδο κωδικών δεοντολογίας οι οποίοι λειτουργούν από πλευράς αυτορύθμισης, αυτοδέσμευσης.

Δε νομίζω ότι διεθνώς υπάρχει κάτι το οποίο έχει ήδη επιβληθεί στους χρήστες Ιντερνέτ και δεν έχει επιβληθεί όχι μονάχα για λόγους νομικούς αλλά ίσως και για λόγους πρακτικούς. Πώς θα μπορούσε άλλωστε κανείς προληπτικά να επιβάλλει κάτι σ' έναν χρήστη του Ιντερνέτ. Αυτό αφορά και το θέμα της τηλεφωνίας όπου κάποιος ας πούμε μέσω SMS μπορεί να μεταδώσει σ' ένα ευρύτερο πλήθος ανθρώπων κάποια μηνύματα, πώς κανείς μπορεί να λογοκρίνει προληπτικά το περιεχόμενο του μηνύματος και εν τέλει να προστατεύσει την παιδική ηλικία.

Άρα λοιπόν απαντώντας και στον υπαινιγμό της κας Ρούτση κατά πόσον οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας έχουν πράγματι συμμορφωθεί, εμείς πιέζουμε τις εταιρείες να συντάξουν κώδικες δεοντολογίας, κάποιους κανόνες αυτοδέσμευσης. Βεβαίως η συμμόρφωση ή μη δε μπορεί να υποβληθεί σε κάποιον κυρωτικό έλεγχο εποπτικό και να έχει ένα αναγκαστικό περιεχόμενο. Πηγαίνοντας στο θέμα του δικτύου για το οποίο εμείς είμαστε περισσότερο αρ-

μόδιοι, πώς μπορεί κανείς να επιβάλλει ρυθμιστικά κάποια μέτρα να εφεύρει δηλαδή κάποια εργαλεία ρυθμιστικά τα οποία προστατεύουν την παιδική ηλικία: Εδώ λοιπόν διεθνώς υπάρχουν κάποιες ιδέες όσον αφορά και σε κάποια κομμάτια της επικοινωνίας ήδη έχουν υλοποιηθεί, όσον αφορά τα ζητήματα της φραγής της πρόσβασης, να μπορεί δηλαδή ο ενήλικας ο οποίος έχει την εποπτεία του ανηλίκου, τη γονική μέριμνα, να θέτει φραγή πρόσβασης σε κάποια Μέσα Επικοινωνίας ή δυνατότητες επικοινωνίας τα οποία εν δυνάμει θα μπορούν να είναι επικίνδυνα για το ανήλικο.

Αναφέρομαι ιδιαίτερα στις γραμμές της σειράς 900, τις τηλεφωνικές γραμμές, τις παλιές γραμμές 090, όπου μπορεί ο ενήλικας, γονιός, να θέσει φραγή στο σταθερό του τηλέφωνο ή ακόμα ενδεχομένως και στο κινητό τηλέφωνο, προκειμένου να μη μπορεί ο ανήλικος χρήστης να έχει την απευθείας αυτή πρόσβαση. Υπάρχουν επίσης διάφορα φίλτρα, τα οποία έχουν να κάνουν με τη χρήση ενδεχομένως του ευρυζωνικού διαδικτύου, διότι το κλασικό, το παλιό διαδίκτυο, το χαμηλής ταχύτητας όπου υπάρχει dial up σύνδεση, εκεί κανείς πραγματικά μπορεί να θέσει μια φραγή πρόσβασης, απαγορεύοντας κάποιες κλήσεις, αλλά στο ευρυζωνικό διαδίκτυο που υπάρχει on line πρόσβαση όλη την ημέρα, εκεί πώς θα μπορέσει να θέσει κανείς φραγή;

Υπάρχουν διάφορα φίλτρα, που ενδεχομένως θα μπορούσαν να επισημάνουν και ν' απαγορεύσουν την πρόσβαση σε κάποιους δικτυακούς τόπους. Και βεβαίως υπάρχει και δυνατότητα της επιβολής σήμανσης κατά τα πρότυπα των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών, θα μπορούσε δηλαδή ένας δικτυακός τόπος, ένα site, εφ' όσον επιβληθεί και εφ' όσον τεχνικά αυτό είναι εφικτό, να έχει μια σήμανση ότι το περιεχόμενο αυτού του site είναι ακατάλληλο για τους ανηλίκους.

Είμαι δυστυχής διότι δε μπορώ να σας θέσω υπ' όψιν κάποιες διεθνείς πρακτικές οι οποίες να έχουν τύχει μια αποτελεσματικής εφαρμογής και να οικοδομούν, να συγκροτούν ένα οπλοστάσιο επιτυχούς προστασίας της παιδικής ηλικίας σε επίπεδο Ιντερνέτ και τηλεφωνίας. Είναι κάτι το οποίο αναπτύσσεται σήμερα, κάτι το οποίο αντιμετωπίζουμε σήμερα και οι οποίες λύσεις έχουν ν' αντιμετωπίσουν το πρακτικό πρόβλημα του πώς κανείς θα ελέγξει τον πρώτο ή τελευταίο χειριστή του δικτυακού χώρου, τον πρώτο ή τελευταίο χρήστη Ιντερνέτ που είναι στον υπολογιστή του μπροστά και μπορεί να εκπέμψει οποιοδήποτε μήνυμα θέλει προς έναν απεριόριστο ή προσδιόριστο αριθμό προσώπων.

Θα ήθελα όμως να κάνω μια αναφορά σε μια πολύ πρόσφατη έρευνα την οποία έκανε το OFCOM, το Office of Communication, είναι η Ρυθμιστική Αρχή του Ηνωμένου Βασιλείου που ασχολείται και με τα ραδιοτηλεοπτικά αλλά και με τις υπόλοιπες επικοινωνιακές δραστηριότητες, είναι το γραφείο της επικοινωνίας, αυτή λοιπόν η έρευνα η οποία δημοσιεύθηκε πολύ πρόσφατα, 2/4/2008, τον μήνα αυτό, προσπαθεί ν' ανιχνεύσει τα Social Networking Profiles, μια απόπειρα ελληνικής μετάφρασης είναι το Προσωπογράφημα Κοινωνικής Δικτύωσης, δηλαδή είναι η προσωπική εικόνα που κανείς περνά μέσα από το διαδίκτυο προσπαθώντας να

επικοινωνήσει με τους γύρω του. Ένα παράδειγμα είναι το Facebook που πρόσφατα γνωρίζουμε όλοι ότι έχει μια μεγάλη ανάπτυξη.

Η έρευνα αυτή έγινε στη Μεγάλη Βρετανία σε 7.000 νεαρούς, ανήλικους και σε ηλικιωμένους και απέδειξε ότι ο μισός πληθυσμός των παιδιών τα οποία έχουν πρόσβαση στο Ιντερνέτ έχουν τη δική τους δυνατότητα, έχουν αναπτύξει το δικό τους personal profile, το δικό τους προσωπογράφημα στο διαδίκτυο μέσω Facebook, μέσω κάποιας άλλης δυνατότητας.

Επίσης υπάρχει μια ανάπτυξη σ' αυτές τις δραστηριότητες, αυτού του Facebook, στις δυνατότητες να έχουν ένα personal profile, στο 50% της ηλικιακής ομάδας από 8 έως 17 ετών. Αυτό είναι κάτι πολύ σημαντικό. Για να κάνουμε μια αντίστιξη με τους ενήλικες, το 1/5 των ενηλίκων που έχουν πρόσβαση στο Ιντερνέτ έχουν επιδιώξει κι έχουν υλοποιήσει αυτή τη δυνατότητα του Social Networking Profile.

Για τους ενήλικες, το να έχουν ένα τέτοιο profile στο διαδίκτυο, είναι κάτι το οποίο συμβαίνει όχι μόνο σ' ένα website, δηλαδή μπορεί για τον συγκεκριμένο ενήλικα ν' αναπτύσσει αυτή τη δραστηριότητα σε περισσότερα από ένα websites και μάλιστα ο μέσος όρος είναι περίπου 1,6, δηλαδή ένας ενήλικος έχει 1,6 site σ' ένα δικό του profile. Περίπου οι μισοί από τους ενήλικες οι οποίοι έχουν τέτοιου είδους δραστηριότητα, έχουν ένα προσωπικό profile, λένε ότι έχουν πρόσβαση σε τέτοια profile, τουλάχιστον μια φορά την ημέρα.

Εδώ, αξίζει να δει κανείς σαν πόρισμα αυτής της έρευνας, πώς κατανοείται η έννοια του φίλου, της φιλίας. Κάποιοι χρήστες, όπως προκύπτει από την έρευνα, λένε ότι διασκεδάζουν με το να συγκεντρώνουν λίστες ανθρώπων με τους οποίους έχουν μια επικοινωνία μέσω του διαδικτύου χωρίς όμως να τους είχαν γνωρίσει νωρίτερα, τους θεωρούν φίλους τους. Αυτή είναι λοιπόν η διαδικτυακή φιλία η οποία πρόσφατα αναπτύσσεται.

Η έρευνα μπόρεσε να κατηγοριοποιήσει πέντε κατηγορίες, πέντε διακριτά groups ανθρώπων οι οποίοι χρησιμοποιούν αυτά τα Social Networking Profiles. Είναι οι A-Socializers, είναι οι Attention Seekers, είναι οι Followers, είναι οι Faithfuls και είναι και οι Functionals. Εξηγούμαι αμέσως:

Οι A-Socializers είναι κατά το μάλλον ήττον άρρενες άνω των 25 ετών, οι οποίοι χρησιμοποιούν sites προκειμένου να συνάψουν σχέσεις ερωτικές πολλές φορές, να συναντήσουν ανθρώπους, να κάνουν γνωριμίες και εν γένει να ψυχαγωγηθούν. Οι Attention Seekers είναι στο μεγαλύτερο μέρος τους γυναίκες, οι οποίες προσπαθούν να τραβήξουν το ενδιαφέρον και τα σχόλια των τρίτων, μέσω της δημοσίευσης φωτογραφιών καθώς και μέσω της κοινοποίησης διαφόρων χαρακτηριστικών που συγκροτούν την προσωπικότητά τους. Οι Followers είναι άρρενες και θήλεα όλων των ηλικιών οι οποίοι παρακολουθούν το διαδίκτυο και μπαίνουν σε τέτοιου είδους Social Networking Profiles μόνο και μόνο για να παρακολουθήσουν τι κάνει ο άντρας τους ή η γυναίκα τους. Οι Faithfuls, οι «πιστοί», είναι ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας άντρες και γυναίκες άνω των 20 ετών, οι οποίοι αναπτύσσουν αυτή τη δραστηριότητα, μπαίνουν δηλαδή σ' αυτά τα profiles μόνο και μόνο για να διατηρήσουν, να συντηρήσουν

και αναπτύξουν τις φιλικές σχέσεις που έχουν με τρίτους τους οποίους έχουν γνωρίσει στο Πανεπιστήμιο ή στο σχολείο. Τέλος οι Functionals είναι συνήθως ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι έχουν στοχεύσει σε κάποια δραστηριότητα του διαδικτύου και μόνο και μόνο γι' αυτό το λόγο έχουν αυτή την δραστηριότητα μέσω αυτού του Social Networking Profile.

Στην κατηγορία των ανθρώπων, ενηλίκων και ανηλίκων, κυρίως ενηλίκων, οι οποίοι δεν χρησιμοποιούν αυτά τα Social Networking Sites μέσω των οποίων γίνεται αυτή η έκθεση της προσωπικότητας στο διαδικτυακό κοινό. Αυτές λοιπόν οι τρεις κατηγορίες ανιχνεύθηκαν όσον αφορά τους λόγους για τους οποίους δεν επιθυμούν την δημόσια έκθεσή τους. Η πρώτη κατηγορία είναι αυτοί οι οποίοι ενδιαφέρονται σε σχέση με την προστασία των προσωπικών δεδομένων τους. Είναι ενήλικες και γονείς οι οποίοι φοβούνται την έκθεση των προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο. Η δεύτερη κατηγορία είναι πρόσωπα άνω των 30 ετών οι οποίοι δεν έχουν την τεχνολογική εμπειρία και συνεπώς δεν έχουν την εμπιστοσύνη προκειμένου να χρησιμοποιήσουν τέτοιου είδους δραστηριότητες. Τέλος είναι αυτοί που θα μπορούσε να τους πει κανείς intellectual rejecters, έτσι τους αναφέρει η έρευνα, αυτοί οι οποίοι για λόγους ιδεολογικούς θα μπορούσε να πει κανείς, θεωρούν ότι τέτοιου είδους δραστηριότητες είναι ένα χάσιμο χρόνου και δεν ενδιαφέρονται για να εκτεθούν δημοσίως.

Σχετικά με θέματα προστασίας προσωπικής ζωής και ασφάλειας, φαίνεται ότι παρά το γεγονός ότι όσοι δεν χρησιμοποιούν τέτοιου είδους δραστηριότητες, Social Networking το κάνουν επειδή φοβούνται ζητήματα προσωπικής ζωής, προσωπικών δεδομένων και ασφάλειας και μη διαρροής τους, οι ίδιες αναγκαιότητες δεν αποτελούν ένα ισχυρό λόγο για τον οποίο θα τους ενδιαφέρει, αυτούς οι οποίοι πράγματι χρησιμοποιούν τέτοιου είδους δράσεις, δηλαδή το Social Networking. Γι αυτούς λοιπόν η προστασία της ιδιωτικότητας καθώς και η ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων δεν είναι κάτι για το οποίο νοιάζονται ιδιαίτερα. Και μάλιστα προκύπτει ότι 41% των ανηλίκων, των παιδιών και 44% των ενηλίκων, αφήνουν ελεύθερα τα προσωπικά τους στοιχεία σ' αυτά τα Social Networking Profiles μη ενδιαφερόμενοι κατά πόσον αυτά θα γίνουν κτήμα ενός τρίτου ο οποίος μπορεί να μπει μέσα και να παρακολουθήσει. Επίσης, 34% στις ηλικίες 16 έως 24 ετών, επιθυμούν να δώσουν προσωπικές ευαίσθητες πληροφορίες όπως το προσωπικό τους τηλέφωνο ή τη διεύθυνση του ηλεκτρονικού τους ταχυδρομείου. Τέλος υπάρχει ένα 17% των ανηλίκων χρηστών που έχουν μιλήσει σε ανθρώπους οι οποίοι χρησιμοποιούν αυτό το Social Networking Sites και τους οποίους δεν γνωρίζουν καθόλου και το οποίο είναι εντυπωσιακό.

Είναι επίσης εντυπωσιακό ότι από την έρευνα προκύπτει ότι το 27% των ηλικιών 8 έως 11-σας λέω απλώς ότι ο γιος μου είναι 10 ετών και τον θεωρώ μωρό σχεδόν- το 27% λοιπόν ηλικίας 8 έως 11, έχουν γνώση της ύπαρξης του Social Networking Site και που έχουν δυνατότητα πρόσβασης στο Ιντερνέτ, αυτό λοιπόν το 27% αυτής της ηλικίας έχουν ένα δικό τους προσωπικό on line profile. Παρά λοιπόν το γεγονός ότι το 65%, προκύπτει απ' την έρευνα, των γονιών απαιτούν να υπάρξουν κανόνες όσον αφορά τη χρήση από τα παιδιά τους αυτών των

sites μόνο 53% των παιδιών δήλωσαν ότι οι γονείς τους πράγματι διεκδίκησαν και έθεσαν τέτοιου είδους κανόνες. Καταλήγω όσον αφορά την έρευνα στο εξής: Στατιστικά φαίνεται ότι το Facebook είναι το πιο δημοφιλές site το οποίο παρακολουθούν οι ενήλικες και ακολουθείται από το MySpace και μετά το Bebo -αυτό είναι στην Αγγλία, για τα ανήλικα τέκνα που η ηλικία τους είναι από 8 έως 17 ετών το Bebo ήταν το πιο χρησιμοποιημένο networking site.

Να επισημάνω επίσης την παρατήρηση ότι μια μειοψηφία μικρής ηλικίας γυναικών, αναφέρεται και παραδέχθηκαν ότι δημιούργησαν πλασματικά profiles μόνο και μόνο χάριν παιδιάς. Τέλος, κάποιοι ανήλικοι παραδέχθηκαν και μάλιστα και ενήλικες μέχρι την ηλικία των 20 ετών αλλά και ανήλικοι, teenagers, παραδέχθηκαν ότι νιώθουν εθισμένοι στα Social Networking Sites και ότι αυτός ο εθισμός τους καταστρέφει το χρόνο που έχουν για ψυχαγωγία και για σπουδές. Από αυτή λοιπόν την παρουσίαση προκύπτει ότι υπάρχει ζήτημα όσον αφορά την προστασία της παιδικής ηλικίας, το δυστύχημα είναι ότι όσον αφορά το Ιντερνέτ και την τηλεφωνία δεν υπάρχουν ρυθμιστικά εργαλεία για λόγους νομικούς αλλά και για λόγους πρακτικούς τα οποία να είναι προφανή και να μπορούν να προστατεύσουν αποτελεσματικά και οφείλουμε στην περίπτωση αυτή να παρακολουθήσουμε τη διεθνή εμπειρία και ό,τι ευρήματα προκύψουν να προσπαθήσουμε να τα μεταγγίσουμε και στην ελληνική πραγματικότητα.